

**De heer eerste voorzitter van het Hof van Cassatie,
De heer procureur-generaal bij het Hof van Cassatie,
De heren eerste voorzitters van de hoven van beroep,
De dames en heren eerste voorzitters van de
arbeidshoven,
De heren procureurs-generaal bij de hoven van
beroep,
De heer Federale procureur,
De dames en heren voorzitters van de rechtbanken,
De dames en heren procureurs des Konings en
arbeidsauditeurs,**

Ter inlichting aan de dames en heren hoofdgriffiers en
hoofdsecretarissen.

OMZENDBRIEF Nr. 256

Betreft: Richtlijnen voor de toepassing en de verwerking van de
invorderingen ten bate van het begrotingsfonds voor juridische
tweedelijnsbijstand.

Deze circulaire geeft een toelichting bij de wet van 19 maart 2017 tot oprichting van
een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand (B.S. 31 maart 2017, Ed.
2) en het Koninklijk Besluit van [...] tot vaststelling van de regels voor invordering van
de bijdrage bedoeld in artikel 4, §2, van de wet van 19 maart 2017 tot oprichting van
een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand (B.S. ...).

I. INWERKINGTREDING VAN DE WET EN HET KONINKLIJK BESLUIT

In uitvoering van het Koninklijk Besluit, treedt de wet in werking op 1 mei 2017. De
bepalingen van de wet zijn van toepassing op de in de wet bedoelde zaken die zijn
ingeleid vanaf 1 mei 2017. De wet wijkt niet af van wat in ons recht moet worden
verstaan onder het begrip 'inleiding', 'inleidende akte' of 'datum van inleiding'.

II. RATIO VAN DE BIJDRAGE

De bijdragen spijzen het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand. Met
de opbrengsten van dat Fonds wordt het stelsel van juridische tweedelijnsbijstand

aanvullend gefinancierd. Op die manier kan aan de advocaten die in dit stelsel prestaties leveren, een billijke vergoeding worden gegarandeerd.

III. TOEPASSINGSGEBIED: IN WELKE ZAKEN IS DE BIJDRAGE VERSCHULDIGD?

De bijdrage van 20 euro is verschuldigd in burgerlijke zaken en in strafrechtelijke zaken.

In burgerlijke zaken wordt de bijdrage geïnd door de griffier bij de inschrijving van de geding inleidende akte, naar aanleiding van en als voorwaarde voor de rolzetting. De bijdrage is verschuldigd per aanleg.

Er zijn vijf vrijstellingscategorieën voorzien waarin de bijdrage niet verschuldigd is (IV.1.).

Behalve indien de in het ongelijk gestelde partij van de juridische tweedelijnsbijstand of rechtsbijstand geniet, bepaalt het rechtscollege in zijn beslissing welke partij(en) de finale last draagt(dragen) van de bijdrage. Dit kan ertoe leiden dat de bijdrage pas *a posteriori* kan worden ingevorderd (VI.). In dat geval zal de invordering dan gebeuren door de FOD Financiën, op basis van rechterlijke beslissingen en lijsten die de griffiers periodiek (om de drie maanden) aan de FOD Financiën bezorgen.

In strafrechtelijke zaken geeft iedere veroordeling aanleiding tot heffing van de bijdrage aan het Fonds juridische bijstand. Daarnaast is ook de burgerlijke partij de bijdrage verschuldigd, indien deze partij het initiatief nam tot de procedure maar in het ongelijk wordt gesteld.

IV. INNING VAN DE BIJDRAGE IN BURGERLIJKE ZAKEN

IV.1. VRUSTELLINGEN

Geen bijdrage wordt geïnd in volgende gevallen:

- als de eisende partij geniet van juridische tweedelijnsbijstand of van rechtsbijstand. Dit gegeven moet bewezen worden door afgifte van het pro deo-attest.
- a) vorderingen die worden ingeleid overeenkomstig artikel 53, 2^e lid van de wetten betreffende de preventie van beroepsziekten en de vergoeding van de schade die uit die ziekten voortvloeit, gecoördineerd op 3 juni 1970 :
De betwistingen betreffende de beslissingen van het Fonds voor Beroepsziekten behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank. Onverminderd het bepaalde in artikel (44, § 3), inzake de terugvordering, moeten de bestreden administratieve rechtshandelingen door de getroffen of diens rechthebbenden, op straffe van verval, binnen een jaar volgend op de datum van de kennisgeving van de administratieve rechtshandeling, aan de bevoegde arbeidsrechtbank voorgelegd worden. De kosten zijn volledig ten laste van het Fonds voor beroepsziekten, behalve wanneer de eis roekeloos (en) tergend is.

Tegen een beslissing inzake al of niet afzien van de terugvordering van ten onrechte betaalde uitkeringen is geen beroep mogelijk.

b) vorderingen die worden ingeleid overeenkomstig artikel 68 van de Arbeidsongevallenwet :

Behalve wanneer de eis roekeloos en tergend is, vallen de kosten van alle vorderingen gesteund op deze wet ten laste van de verzekeringsonderneming.

- vorderingen ingesteld door of tegen de sociaal verzekerden persoonlijk (vorderingen bedoeld in de artikelen 579, 6°, 580, 581 en 582, 1° en 2° Ger. W.).
- vorderingen ingesteld in het kader van de collectieve schuldenregeling.
- alle vorderingen die het Openbaar Ministerie instelt die de openbare orde raken, op grond van artikel 138bis Ger. W. waaronder ontbinding van (schijn)huwelijken; vzw's; in familie zaken (ouderlijk gezag) en in aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten behoren, enz.

IV.2. OPEISBAARHEID. ALGEMENE REGELS

De bijdrage wordt geïnd in zaken die volgens de burgerlijke rechtspleging worden behandeld, indien is voldaan aan volgende cumulatieve voorwaarden :

- a) voor elke gedinginleidende akte
- b) op ogenblik van inschrijving op de rol. De bijdrage wordt geïnd bij inschrijving van de gedinginleidende akte, hetzij op de algemene rol, hetzij op een bijzondere rol (vordering in kortgeding, vordering op verzoekschrift en de overeenkomstig artikel 1675/4 Ger. W. ingeleide vorderingen op verzoekschrift).
- c) door elke eisende partij

De zaak wordt niet ingeschreven op de rol indien de bijdrage niet is betaald of het pro deo-attest niet is afgeleverd.

IV.3. OPEISBAARHEID. NADERE TOELICHTING BIJ DE ALGEMENE REGELS

A) GEDINGINLEIDENDE AKTE

- De inleiding van de zaak moet op of na 1 mei 2017 plaatsvinden (inwerkingtreding van de wet).
Bij dagvaardingen wordt de zaak, op voorwaarde dat zij daadwerkelijk op een rol wordt ingeschreven (art. 717 Ger.W.), geacht te zijn ingeleid op de dag van de dagvaarding. De latere inleidingszitting of dag van inschrijving op de rol is niet bepalend.

Bij verzoekschriften geldt de datum van indiening op de griffie of de datum van de aangetekende verzending naar de griffie (art. 706, lid 2 Ger.W. en art. 1034 *quinquies* Ger.W.).

Dit betekent dus dat alle gedinginleidende akten die verzoekschriften zijn en op of na 1 mei 2017 op de griffie toekomen, of in de gevallen die de wet bepaalt op of na 1 mei 2017 aangetekend aan de griffie werden toegezonden, tot betaling van de bijdrage leiden.

Dagvaardingen die betekend zijn op of na 1 mei 2017 leiden tot betaling van de bijdrage.

Dagvaardingen die betekend zijn vóór 1 mei 2017 leiden niet tot betaling van de bijdrage, ook niet indien zij op of na 1 mei 2017 op de rol werden ingeschreven.

Dagvaardingen die zowel vóór 1 mei 2017 als op of na 1 mei 2017 werden betekend (bv. op 28 april 2017 wordt de dagvaarding aan verweerder A betekend en op 2 mei 2017 aan verweerder B) leiden tot betaling van de bijdrage (de zaak is immers ten aanzien van verweerder B pas op 2 mei 2017 ingeleid, dus na de inwerkingtreding van de wet).

- Er wordt geen bijdrage geïnd bij verwijzing van de zaak van het ene naar het andere rechtscollege gezien in geval van verwijzing geen gedinginleidende akte wordt ingeschreven.
- Een eenzijdig verzoekschrift is een gedinginleidende akte indien het rechtscollege een aanspraak van de verzoeker berecht, ook indien er geen verweerder is in het geding.
Zo is de bijdrage verschuldigd indien een procedure op eenzijdig verzoekschrift wordt ingeleid bij de vrederechter met het oog op het verkrijgen van een rechterlijke beschermingsmaatregel in de zin van artikel 492/1 B.W. – met betrekking tot de persoon of met betrekking tot de goederen waarvoor de beschermde persoon onbekwaam is. Het eenzijdig verzoekschrift dat een subjectiefrechtelijke aanspraak van de verzoekende partij aan het oordeel van de rechter voorlegt, lokt een inning van de bijdrage uit.
- Ongeacht de vorm, is er geen gedinginleidende akte indien het rechtscollege wordt gevraagd om formeel tussen te komen omdat de wet dit voorschrijft. Het rechtscollege beslecht dan geen geschil en wijst ook geen aanspraak toe.
Dit is het geval indien het rechtscollege machtigingen verleent aan een eerder door hem aangestelde gerechtelijk mandataris (zoals een bewindvoerder of een curator) of indien de wet zijn tussenkomst voorschrijft (zoals in de zin van artikel 378 B.W. waarbij de rechter bijzondere machtigingen verleent aan de voogd voor bepaalde handelingen ten behoeve van minderjarigen).
In dit geval leidt het verzoek geen geding in en is het dus geen akte waarvoor een bijdrage wordt geïnd.
- Een homologatie van een bemiddelingsakkoord in het kader van een *gerechtelijke* bemiddeling is het gevolg van een bemiddelingstraject dat werd opgestart na inleiding van de zaak bij de bevoegde rechter. De bijdrage aan het Fonds is dan al gebeurd want die was verschuldigd bij de inleiding van de zaak. Bij de latere totstandkoming van een bemiddelingsakkoord –dus nadat de zaak reeds was ingeleid- opent het verzoekschrift tot homologatie van het

bemiddelingsakkoord geen geding en leidt het dus niet tot een bijkomende bijdrage aan het Fonds.

- Een homologatie van een bemiddelingsakkoord in het kader van een *vrijwillige* bemiddeling verloopt via een verzoekschrift bij de bevoegde rechter. Indien er rolzetting is, zal een bijdrage verschuldigd zijn door de eisende partij(en).
- Er is geen bijdrage verschuldigd voor verzoeningen buiten een rechtsgeding, zoals in geval van een oproeping in verzoening voor de vrederechter. In dat geval wordt immers geen geding ingeleid en dus ook geen zaak op de rol ingeschreven.

b) DOOR ELKE EISENDE PARTIJ

Indien een vordering wordt ingeleid in consumentenzaken door een groepsvertegenwoordiger die namens verschillende consumenten optreedt, is één enkele bijdrage verschuldigd door de groepsvertegenwoordiger, een rechtsfiguur die werd ingevoegd in het Wetboek van economisch recht bij wet van 28 maart 2014 tot invoeging van titel 2 "Rechtsvordering tot collectief herstel" in boek XVII "Bijzondere rechtsprocedures" van het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XVII in boek I van het Wetboek van economisch recht (B.S. 29 april 2014).

IV.4. DE BIJDRAGE ALS GERECHTSKOST

De bijdrage wordt beschouwd als een gerechtskost in de zin van artikel 1018, 1^e lid Ger. W. (in burgerlijke zaken).

De rechter vereffent het bedrag van de bijdrage aan het Fonds in zijn (eind)beslissing die in de kosten verwijst, tenzij de in het ongelijk gestelde partij van de juridische tweedelijnsbijstand of rechtsbijstand geniet.

V. INNING VAN DE BIJDRAGE IN STRAFRECHTELIJKE ZAKEN

Anders dan in burgerlijke zaken, gebeurt de heffing van de bijdrage in strafrechtelijke zaken pas aan het einde van de procedure, bij de uitspraak ten gronde. Hier is de betaling van een bijdrage dus nooit een voorwaarde voor de rolzetting. De bijdrage vormt een onderdeel van de gerechtskosten in de zin van artikel 162 Sv.

De bijdrageplicht geldt enkel in strafzaken die zijn ingeleid op of na de datum van inwerkingtreding van de wet op het fonds. De datum van de rechtstreekse dagvaarding is dus bepalend, dan wel de datum van het verwijzingsarrest van het Hof van Cassatie (Cass. 19 juni 1990, Arr.Cass. 1989-90, 1340; Pas. 1990, I, 1187) of van het rechtsmiddel. In zaken die al hangend zijn op de dag van inwerkingtreding, kan dus nooit een bijdrage worden geheven.

Telkens het rechtscollege de veroordeling uitspreekt van een verdachte, in verdenking gestelde, beklaagde, beschuldigde of voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijke persoon, veroordeelt dit college ook tot betaling van een bijdrage van 20 euro aan het fonds.

Dit geldt voor elke veroordeling die het strafrecht uitspreekt, gaande van geldboetes over gevangenisstraffen of alternatieve sancties tot de veroordeling van de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon tot een schadevergoeding, ongeacht of de veroordeling (geheel of gedeeltelijk) met uitstel is uitgesproken.

Daarnaast zal in bepaalde omstandigheden ook de burgerlijke partij een bijdrage van 20 euro verschuldigd zijn. Dit is het geval indien deze burgerlijke partij het initiatief nam tot de strafprocedure, hetzij door de indiening van een klacht met burgerlijke partijstelling die de opening van een onderzoek tot gevolg heeft, hetzij door het initiatief te nemen tot rechtstreekse dagvaarding.

De rechter kan daarentegen niet veroordelen tot betaling van de bijdrage indien de in het ongelijk gestelde partij van juridische tweedelijnsbijstand geniet.

De aldus verschuldigde bijdragen worden ingevorderd door de FOD Financiën, volgens de regels van toepassing op de invordering van de strafrechtelijke geldboeten.

VI. INVORDERING IN BURGERLIJKE ZAKEN

In bepaalde gevallen kan de bijdrage pas worden ingevorderd nadat de rechter over de gerechtskosten -waaronder de bijdrage die verschuldigd is aan het Fonds-oordeelde. Dit zal het geval zijn indien de eiser geniet van een vrijstelling van betaling van de bijdrage bij de inleiding, doch de rechter in zijn beslissing een partij tot de kosten veroordeelt en die partij niet van een vrijstelling kan genieten (bv. de in het gelijk gestelde eiser geniet rechtsbijstand en de in het ongelijk gestelde verweerder is solvabel). Er wordt echter aan herinnerd dat de partij die juridische tweedelijnsbijstand of rechtsbijstand geniet, nooit zal kunnen veroordeeld worden tot betaling van de bijdrage.

Daarenboven kan de rechter die over de gerechtskosten uitspraak doet, deze kosten over meerdere partijen omslaan. Zo kan het zijn dat de invordering moet gebeuren voor een ander bedrag dan 20 euro.

De volgende hypotheses kunnen worden onderscheiden:

1) Eiser is vrijgesteld overeenkomstig artikel 4, §2, tweede lid W. 19/03/2017

(Er wordt dus geen bijdrage geïnd bij de rolzetting)

▪ Verweerder verliest:

Rechtscollege veroordeelt verweerder tot de bijdrage (behalve indien deze geniet van juridische bijstand of rechtsbijstand: dan is er geen bijdrage verschuldigd). FOD Financiën vordert de bijdrage in.

Opn.: Indien meerdere verweerders: de uitspraak bepaalt in welke mate elke verweerder moet betalen.

▪ Verweerder wint:

Rechtscollege veroordeelt eiser tot de gerechtskosten, dus ook tot de bijdrage (behalve indien deze geniet van juridische bijstand of

rechtsbijstand: alleen dan is er geen bijdrage verschuldigd, zie art. 4, §2, derde lid W. 19/03/2017). FOD Financiën vordert de bijdrage in.

2) Eiser is niet vrijgesteld overeenkomstig artikel 4, §2, tweede lid W. 19/03/2017

(Hij betaalt dus de bijdrage bij de rolzetting en over die bijdrage zal bij de beslissing over de kosten finaal worden geoordeeld)

- Verweerder verliest:
  - en geniet van juridische bijstand of rechtsbijstand
Bijdrage eiser is definitief verworven voor het Fonds. Het rechtscollege kan de bijdrage niet ten laste leggen van de verweerder.
  - en geniet geen juridische bijstand of rechtsbijstand
Rechtscollege veroordeelt verweerder tot bijdrage. De eiser zal op basis van het vonnis de bijdrage die hij bij de inleiding betaalde kunnen terugvorderen van de verweerder. De griffier komt niet tussen, noch de FOD Financiën.

- Verweerder wint:

Rechtscollege veroordeelt eiser tot de gerechtskosten en dus tot de bijdrage. De bijdrage blijft dus ten laste van de eiser. In de praktijk verandert dit niets: de bijdrage is reeds betaald en verworven voor het Fonds.

Het feit of de winnende verweerder van juridische bijstand of rechtsbijstand geniet is zonder belang.

Enkel in de gevallen waarin de bijdrage niet bij de start van de procedure werd geïnd, en teneinde de FOD Financiën toe te laten de invorderingsprocedure op te starten, bezorgen de griffiers de FOD Financiën driemaandelijks (art. 2, tweede lid KB fonds):

- de rechterlijke beslissingen waarbij veroordeling tot betaling van de bijdrage werd uitgesproken;
- Een lijst met een overzicht van de in te vorderen bijdragen, bevattende:
  - o de namen van de personen die bij deze beslissingen veroordeeld zijn tot betaling van de bijdrage;
  - o het bedrag van de verschuldigde bijdrage (dat niet steeds 20 euro zal zijn, aangezien de bijdrage kan worden omgeslagen door het rechtscollege);
  - o het rolnummer van de betrokken zaak.

De eerste verzending van de rechterlijke beslissingen en de bijhorende lijst naar de FOD Financiën gebeurt uiterlijk drie maanden na de inwerkingtreding van de wet.

De door FOD Financiën ingevorderde bijdragen worden ieder kwartaal doorgestort naar het fonds (art. 2, derde lid KB fonds).

VII. BOEKHOUDKUNDIGE AANREKENING VAN DE GEÏNDE BIJDAGEN

- a) De boeking van de sommen gebeurt zoals de andere griffierechten maar wordt dan gestort op een afzonderlijke boekhoudkundige rekening "Begrotingsfonds juridische tweedelijnsbijstand". Dit rekeningnummer is **BE23 6792 0022 6891** van de FOD Financiën, Inningscentrum, North Galaxy Toren A, Koning Albert II laan 33 B40 ; 1030 Schaarbeek

Daartoe werden alle ICT-applicaties reeds aangepast.

Zoals de griffierechten worden deze overgemaakt aan Financiën maar nu met 2 subtotalen, één voor de bijdragen voor het Begrotingsfonds juridische tweedelijnsbijstand, een tweede met de andere griffierechten.

- b) FOD Financiën staat in voor de invordering van de kosten die in de rechterlijke beslissingen zijn uitgesproken.
- o Voor toepassing van art.4, §2 van de wet (burgerlijke zaken) voegt de griffier driemaandelijks een lijst met de namen van de partijen die veroordeeld zijn tot betaling van de bijdrage, het bedrag van de bijdrage alsmede het rolnummer.
  - o Art.4, §3 (strafrechtelijke procedures) bepaalt dat de invordering gebeurt volgens de regels van toepassing op de invordering van de strafrechtelijke geldboeten.

VIII. Beheer van het Fonds

Een organiek begrotingsfonds is niets meer dan een koppeling van een ontvangstartikel uit de Middelenbegroting aan één of meerdere basisallocaties in de Algemene Uitgavenbegroting.

De aanrekeningen op dat ontvangstenartikel of de uitgaven op de basisallocaties volgen de algemene regels van de Wet van 22 mei 2003.

Voor wat betreft dit fonds werd bij de opmaak van de initiële begroting 2017 een geaffecteerd nieuw ontvangstenartikel aangemaakt in het Hoofdstuk van FOD Financiën.

De FOD Financiën zal alle aanrekeningen in de officiële ontvangstenboekhouding (SAP) voor zijn rekening nemen . Die FOD is dus de operationele beheerder.

In functie van deze aanrekeningen door FOD Fin, heeft Justitie recht om het variabel krediet te gebruiken dat op de twee nieuwe basisallocaties in begrotingsprogramma 56-1 van de begroting Justitie, staat. Die 2 basisallocaties omvatten de pro deo-kosten en de "bureaunkosten" voor het beheer van de pro deo's.

De stafdienst Budget en Beheerscontrole van de FOD Justitie zal ervoor zorgen dat maandelijks het bedrag van de ontvangsten wordt meegedeeld aan de overheden vermeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek (de balies).

IX. De begeleiding bij de inwerkingtreding

Een kopie van deze omzendbrief dient ter kennis gegeven te worden van de betrokken personeelsleden.

Deze omzendbrief zal ook beschikbaar zijn op intranet in de rubriek Begrotingsfonds Juridische tweedelijnsbijstand.

Daaraan wordt het e-mailadres celcom.dgroj@just.fgov.be gekoppeld waarop al uw vragen kunnen gesteld worden.

DGRO zal het antwoord ontvangen van de bevoegde dienst (ICT, B&B, DGWL, ...), zal antwoorden aan de vraagsteller en de vraag met het antwoord in een FAQ publiceren op intranet.

Voor de Minister van Justitie,
De Directeur-generaal,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Bogaert', is written over a large, hand-drawn blue arrow pointing to the right.

Jan BOGAERT